

PREDGOVOR

U povodu obilježavanja 180. godišnjice svojega osnivanja Matica hrvatska osmislila je i priredila znanstveni skup pod naslovom *Predsjednici Matice hrvatske 1842-1996*. Organizacijski odbor skupa sačinjavali su Željko Holjevac, Mario Jareb, Zorislav Lukić i Mirko Cvjetko, a održan je 20-21. listopada 2022. u Palači Matice hrvatske u Zagrebu. Skup je imao i Počasno predsjedništvo u kojem su bili Josip Bratulić, Igor Zidić, Stjepan Damjanović, Stipe Botica i Miro Gavran, svi tada živi predsjednici Matice hrvatske. Osnovna je motivacija održavanju toga skupa bila želja prikazati povijesnu važnost u ulogu djelovanja Matice hrvatske opisom, u prvome redu, djelovanja dvadeset jednog predsjednika Matice hrvatske kao i želja da se pokaže kako su Maticu hrvatsku uvijek vodili istaknuti hrvatski kulturni radnici. Uz prikaz i ocjenu doprinosa predsjednikâ Matice hrvatske u 19. i 20. stoljeću, cilj ovoga zbornika je vrednovanje povijesti Matice hrvatske i poticanje novih naraštaja da nastave znanstvena istraživanja o hrvatskoj kulturi i Matici hrvatskoj.

Predstavljen je dakle dvadeset jedan predsjednik Matice hrvatske, od prvog izabranog na Osnivačkoj skupštini 10-11. veljače 1842. pa sve do potkraj 20. stoljeća: Janko Drašković, Ambroz Vranyczany, Ivan Mažuranić, Matija Mesić, Ivan Kukuljević Sakcinski, Tadija Smičiklas, Ivan Trnski, Đuro Arnold, Oton Kučera, Krsto Pavletić, Fran Tućan, Dragutin Domjanić, Albert Bazala, Filip Lukas, Mihovil Nikolić, Gustav Krklec, Jakša Ravlić, Hrvoje Iveković, Ljudevit Jonke, Petar Šegedin i Vlado Gotovac. Odluka da se skup i zbornik dovrše razdobljem Vlade Gotovca bila je uvjetovana željom da se opiše Maticina povijest do kraja 20. stoljeća kao povijesna cjelina. Povijest Matice hrvatske u velikoj je mjeri, kako je to svojedobno kazao Antun Barac, ujedno povijest moderne hrvatske kulture. Tome u prilog govori i činjenica da Maticini predsjednici nisu bili samo književnici nego i povjesničari, jezikoslovci i prirodoslovci. Tijekom svojega djelovanja u 19. i 20. stoljeću Matica hrvatska je, uz golemu ulogu svojih predsjednika, obavljala svoje osnovne programske ciljeve na učvršćivanju, zaštiti i promicanju hrvatskoga nacionalnog identiteta. To je kao svoju najvažniju programsku djelatnost Matica hrvatska obavljala u prvom redu u sklopu svojega izdavaštva knjiga i časopisa, od svoje prve knjige – *Osman* Ivana Gundulića – nadalje. Važno je i to što su se neki predsjednici djelovali i politički, kada su to zahtijevale

povijesne okolnosti, pa je Matica hrvatska, zahvaljujući i tome, imala utjecajnu političku ulogu u hrvatskoj povijesti. S obzirom na to već njezino osnivanje i prvotno djelovanje u izgradnji hrvatskoga nacionalnog identiteta nedvojbeno se može označiti vrlo važnim u političkom procesu duhovnog i teritorijalnog objedinjavanja hrvatske nacije, a njezina uloga u Hrvatskome proljeću imala je izvanredno veliku važnost u pripremi hrvatskoga društva na posljednji čin u povijesnom procesu hrvatskoga osamostaljenja devedesetih godina 20. stoljeća.

Iako su se opće društvene okolnosti od sredine 19. stoljeća do kraja 20. stoljeća uvelike promijenile, izgradnju hrvatskoga nacionalnog identiteta Matica hrvatska je kao svoj temeljni programski cilj zadržala tijekom čitavog navedenog razdoblja, prilagođujući djelatnost okolnostima povijesnog razvitka, ujedno djelatno pridonoseći ostvarenju željenoga državnoga osamostaljenja.

Zorislav Lukić